

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINTO

Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 25 osp

Ammattitaitovaatimukset selkeällä kielellä

Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen	Käsitteet	Missä työtehtävissä näytät, että osaat nämä asiat?
<ul style="list-style-type: none">• Työskentelet ammattieettisten periaatteiden mukaan.• Noudatat lakia, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita.• Työskentelet laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaan.• Toimit sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaan.• Tuet ja noudatat asiakkaan itsemääräämisoikeutta.• Työskentelet asiakasturvallisesti.• Noudatat salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta.• Noudatat tietosuojaja- ja tietoturvasuojajohjeita.• Työskentelet työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaan.• Työskentelet hygieenisesti ja aseptisten periaatteiden mukaan.• Työskentelet ergonomisesti.• Työskentelet kestävä kehityksen mukaan.• Käytät työssäsi näyttöön perustuvaa tietoa.	<p>ammattieettiset periaatteet = teet työtä vastuullisesti ja kunnioittavasti, tärkeää on esimerkiksi oikeudenmukaisuus ja ihmisarvon kunnioittaminen</p> <p>laatusuositus = palveluiden laatu, kehittäminen ja arviointi. Se kertoo, millaisia ovat hyvät palvelut, esimerkiksi kuinka monta hoitajaa on hyvä olla työvuorossa.</p> <p>omavalvonta = työnantaja ja työntekijät valvovat itse omaa toimintaansa, esimerkiksi asiakkaiden hyvää hoitoa</p> <p>ilmoitusvelvollisuus = esimerkiksi työntekijä ilmoittaa, jos työpaikalla on epäkohta</p> <p>itsemääräämisoikeus = asiakas saa päättää itse omista asioista ja omasta hoidosta</p> <p>asiakasturvallisuus = oikea hoito oikeaan aikaan oikealla tavalla</p> <p>salassapito- ja vaitiolovelvollisuus = esimerkiksi asiakkaan asioista ei saa puhua muualla kuin työpaikalla</p> <p>tietosuoja = esimerkiksi asiakkaan henkilötiedot pysyvät salassa</p>	

	<p>tietoturvallisuus = esimerkiksi et kerro sinun tunnuksia ja salasanoja muille</p> <p>turvallisuussuunnitelma = esimerkiksi tiedät, miten toimit vaaratilanteessa tai hätätilanteessa</p> <p>aseptiset periaatteet = toimit niin, että estät infektioita, esimerkiksi aseptinen työjärjestys: teet ensin puhtaat työt ja sen jälkeen likaiset</p> <p>ergonomia = esimerkiksi hyvät työasennot, apuvälineiden käyttö</p> <p>kestävä kehitys = <i>taloudellinen</i> (esimerkiksi säästäminen); <i>sosiaalinen</i> (esimerkiksi ihmissuhteet ja toisten kunnioittaminen, hyvinvointi); <i>ekologinen</i> (esimerkiksi luonnon ja ympäristön suojeleminen, esimerkiksi kierrätät tarvikkeita ja materiaaleja, et kaada myrkyllisiä aineita viemäriin); <i>kulttuurinen</i> (esimerkiksi perinteiden noudattaminen ja säilyttäminen)</p> <p>näyttöön perustuva tieto = tieteellinen tieto, tutkimustieto</p>	
--	---	--

Työyhteisössä toimiminen	Käsitteet	Missä työtehtävissä näytät, että osaat nämä asiat?
<ul style="list-style-type: none">• Noudatat työssä aikatauluja, ohjeita ja sopimuksia.• Kuuntelet, keskustelet ja toimit yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa.• Toimit tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.• Toimit osana moniammatillista työyhteisöä ja verkostoa.• Tunnistat kiusaamista, häirintää ja syrjintää ja työskentelet työpaikan ohjeiden mukaisesti.• Tunnistat perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan ja kaltoinkohtelun ja otat sen esille työryhmässä.• Käytät tietoa työkykyä lisäävistä tekijöistä.• Käytät työyhteisön digitaalista teknologiaa.• Annat ensiapua tapaturmissa ja hengenvaarallisissa ensiaputilanteissa.	<p>tasa-arvo = kaikilla sukupuolilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet</p> <p>yhdenvertaisuus = kaikilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet, esimerkiksi kaikilla Suomessa asuvilla</p> <p>moniammatillinen työyhteisö = työskentelet yhdessä esimerkiksi sairaanhoitajan, fysioterapeutin, lääkärin ja laitoshuoltajan kanssa</p> <p>kiusaaminen, häirintä, syrjintä = esimerkiksi työkaverin huono kohtelu</p> <p>työkykyä lisäävät tekijät = esimerkiksi oma hyvinvointi: nukkuminen, liikunta, terveellinen ruoka</p>	

Ammatillinen vuorovaikutus	Käsitteet	Missä työtehtävissä näytät, että osaat nämä asiat?
<ul style="list-style-type: none">• Kohtaat asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti.• Kuuntelet asiakasta ja käytät selkeää kieltä.• Kommunikoit niin, että asiakas ymmärtää sinua.• Rohkaiset asiakasta, että hän tekee vuorovaikutusaloitteita ja ilmaisee itseään.• Käytät puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja.• Käytät kosketusta sanallisen viestinnän tukena.• Otat huomioon asiakkaan kielen, kulttuurin ja katsomuksen.• Keskustelet ja toimit yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa.• Ennaltaehkäiset ja ennakoit työssäsi väkivallan uhkaa.	<p>lähiverkosto = asiakkaan perheenjäsenet, sukulaiset, ystävät ja muut läheiset</p> <p>vuorovaikutusaloite = aloittaa vuorovaikutustilanteen, esimerkiksi keskustelun</p> <p>sanallinen viestintä = sanoilla kommunikointi, esimerkiksi puhuminen ja kirjoittaminen</p> <p>puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointikeinot = esimerkiksi eleet, ilmeet, kuvat ja viittomat</p> <p>katsomus = esimerkiksi ihmisen arvot tai uskonto</p>	

Työn suunnittelu	Käsitteet	Missä työtehtävissä näytät, että osaat nämä asiat?
<ul style="list-style-type: none">• Ymmärrät potilaan ja asiakkaan hoitotyön prosessin ja palveluohjausprosessin.• Ymmärrät, mitä hoito- ja palvelusuunnitelma tarkoittaa asiakkaan hoidossa ja palveluissa.• Käytät asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmaa, kun suunnittelet omaa työtäsi.• Suunnittelet työtehtävät asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaan.• Kun suunnittelet päivittäiset työtehtävät, otat huomioon työpaikan päivä- ja viikkosuunnitelman.• Käytät työyhteisön asiakastietojärjestelmiä.• Käytät tietoa asiakkaan sosiaali- ja terveyspalveluista, etuuksista sekä kolmannen sektorin palveluista.	<p>hoitotyön prosessi = hoidon tarve, tavoite, keinot, toteutus ja arviointi</p> <p>palveluohjausprosessi = mitä palveluita asiakas tarvitsee ja mitä palveluita hän voi saada</p> <p>hoito- ja palvelusuunnitelma = se ohjaa asiakkaan hoitotyötä eli hoitotyön prosessia</p> <p>asiakastietojärjestelmä = tietokoneohjelma tai sovellus, sen avulla käsitellään ja kirjataan asiakkaiden tai potilaiden tietoja, esimerkiksi Apotti, Hilikka tai Omni360</p> <p>etuus = KELAn maksama rahallinen tuki, esimerkiksi eläke ja asumistuki</p> <p>kolmannen sektorin palvelut = esimerkiksi järjestöjen ja yhdistysten palvelut</p>	

Toimintakyvyn tukeminen	Käsitteet	Missä työtehtävissä näytät, että osaat nämä asiat?
<ul style="list-style-type: none">• Tunnistat asiakkaan voimavarat ja avun tarpeet sekä huomioit työssäsi voimavaralähtöisyyden.• Kannustat asiakasta omatoimisuuteen.• Käytät työpaikan toimintakykymittareita.• Käytät työssäsi terveys- ja hyvinvointiteknologiaa.• Arvioit asiakkaan toimintakykyä.• Ohjaat asiakasta terveys- ja hyvinvointiteknologian käytössä.• Ohjaat ja tuet asiakasta perusliikkumisessa.• Ohjaat ja tuet asiakasta siirtymisissä.• Ohjaat ja tuet asiakasta apuvälineiden käytössä.• Toteutat asiakkaan asento- ja liikehoitoa.• Ohjaat asiakasta sosiaaliseen toimintaan ja tarjoat osallistumisen mahdollisuuksia.• Käytät kulttuuria ja luontoa, että asiakkaan terveys ja hyvinvointi säilyvät hyvänä.	<p>voimavara = se auttaa arjessa, antaa tukea ja voimaa, esimerkiksi perhe, ystävät, harrastukset</p> <p>voimavaralähtöisyys = hoitaja huomioi asiakkaan kyvyt eli mitä hän pystyy itse tekemään</p> <p>omatoimisuus = asiakas pystyy huolehtimaan itsestään ja tekemään itse arjen toimet</p> <p>toimintakyky = miten asiakas pystyy tekemään päivittäiset toimet, esimerkiksi ruokailu, wc-käynnit ja liikkuminen. Toimintakyky on fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista.</p> <p>toimintakykymittari = sen avulla mitataan toimintakykyä</p> <p>terveys- ja hyvinvointiteknologia = laitteet, esimerkiksi turvaranneke, lääkerobotti ja ovihälyttimet</p>	

Päivittäisissä toiminnoissa ohjaaminen	Käsitteet	Missä työtehtävissä näytät, että osaat nämä asiat?
<ul style="list-style-type: none">• Ohjaat ja autat asiakasta peseytymisessä.• Tunnistat asiakkaan ihon ja jalkojen hoidon ongelmia.• Ohjaat ja autat asiakasta ihon ja jalkojen hoidossa.• Tunnistat asiakkaan suun terveyden ongelmia.• Ohjaat ja avustat asiakasta suun terveyden hoidossa.• Käytät tietoa erityisruokavalioista.• Havainnoit asiakkaan ravitsemusta.• Havainnoit asiakkaan nestetasapainoa.• Ohjaat ja avustat asiakasta ruokailussa.• Tunnistat asiakkaan eritystoiminnan.• Ohjaat ja autat asiakasta eritystoiminnan ongelmassa.• Tuet asiakkaan seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta.• Tunnistat asiakkaan unen ja levon tarpeen.• Ohjaat ja autat asiakasta uneen ja lepoon liittyvissä ongelmassa.	<p>puhtauteen liittyvät tilanteet = esimerkiksi peseytyminen, ilta- ja aamupesut, pikkupesut</p> <p>eritystoiminnot = esimerkiksi virtsaaminen, ulostaminen, hikoilu</p> <p>moninaisuus = ihmisten erilaiset ominaisuudet ja piirteet, esimerkiksi ikä, sukupuoli ja seksuaalinen suuntautuminen, kulttuuri</p>	

Asiakkaan hoitotyö ja kansantaudit	Käsitteet	Missä työtehtävissä näytät, että osaat nämä asiat?
<ul style="list-style-type: none">• Käytät työssäsä tietoa elimistön rakenteesta ja toiminnasta.• Käytät työssäsä tietoa kansantaudeista ja niiden riskitekijöistä.• Käytät työssäsä tietoa siitä, miten kansantaudit muuttavat elimistön normaalia toimintaa.• Havainnoit asiakkaan elintoimintoja ja oireita, joita kansantaudit aiheuttavat.• Tunnistat asiakkaan oireita ja elintoimintojen muutoksia.• Käytät erilaisia mittausten menetelmiä, kun tarkkailet elintoimintoja.• Tulkitset mittaustulokset ja toimit tulosten vaatimalla tavalla.• Motivoit asiakasta omahoitoon.• Motivoit asiakasta terveysliikuntaan ja elämäntapamuutoksiin.• Osoitat ymmärtäväsi mielenterveysongelmia, päihteiden riskikäyttöä ja riippuvuuksia sekä niistä aiheutuvia haittoja.• Kannustat asiakasta elämään ilman päihteitä ja riippuvuuksia (addiktioita).• Havainnoit asiakkaan kipua.• Arvioit asiakkaan kivun voimakkuutta.• Käytät lääkkeettömiä kivunlievitysmenetelmiä.• Käytät työssäsä tietoa elämän loppuvaiheen hoidon periaatteista.• Käytät tietoa palliatiivisen ja saattohoidon periaatteista.	<p>kansantaudit = Suomessa yleiset sairaudet, jotka ovat tärkeitä kaikkien suomalaisten terveydelle eli kansanterveydelle</p> <p>riskitekijä = se lisää todennäköisyyttä sairastua, esimerkiksi ylipaino ja tupakointi</p> <p>elintoiminnot = elimistön toiminta, esimerkiksi verenkierto ja hengitys</p> <p>omahoito = asiakas itse hoitaa terveyttään esimerkiksi hän liikkuu, syö terveellisesti ja seuraa omaa terveyttään</p> <p>elämäntapamuutos = ihminen lopettaa esimerkiksi tupakanpolton tai aloittaa liikunnan</p> <p>mielenterveysongelma = psyykinen ongelma tai sairaus, esimerkiksi masennus (depressio)</p> <p>päihteiden riskikäyttö = kun käyttää liian paljon esimerkiksi alkoholia</p> <p>riippuvuus = addiktio: ihminen ei voi elää ilman riippuvuutta aiheuttavaa tekijää, esimerkiksi huumeriippuvuus tai peliriippuvuus</p> <p>lääkkeetön kivunlievitysmenetelmä = esimerkiksi kylmä, lämmin, hieronta, jumppa tai venyttely</p> <p>palliatiivinen hoito ja saattohoito = elämän loppuvaiheen hoito, kuolevan asiakkaan hoito</p>	

Työn arviointi	Käsitteet	Missä työtehtävissä näytät, että osaat nämä asiat?
<ul style="list-style-type: none">• Arvioit asiakkaan palvelutarvetta sen jälkeen, kun olet havainnoinut asiakkaan terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä.• Kerrot havainnoistasi sen jälkeen, kun olet havainnoinut asiakkaan terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä.• Dokumentoit ja kirjaat havaintojasi asiakkaan terveydestä, hyvinvoinnista ja toimintakyvystä.• Arvioit, miten asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelma toteutuu.	<p>palvelutarpeen arviointi = arvioidaan ja mietitään, mitkä palvelut asiakas tarvitsee</p>	

Osaamisen arviointi

Tyydyttävä 1 (T1)

- Teet työn ohjeiden mukaan.
- Teet yhteistyötä.
- Tarvitset joissakin tilanteissa lisää ohjeita.
- Käytät perustietoa, jota tarvitset työssä.
- Muutat toimintaasi, kun saat siitä palautetta.

Tyydyttävä 2 (T2)

- Teet työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaan.
- Teet yhteistyötä ja olet vuorovaikutuksessa muiden kanssa.
- Tarvitset vain harvoin lisää ohjeita.
- Käytät tarkoituksen mukaan tietoa, jota tarvitset työssä.
- Muutat toimintaasi, kun saat palautetta ja huomaat itse asioita.

Hyvä 3 (H3)

- Teet työn alusta loppuun itsenäisesti.
- Teet yhteistyötä ja aloitteita vuorovaikutustilanteissa.
- Ratkaiset tavallisia ongelmia.
- Käytät monin tavoin tietoa, jota tarvitset työssä.
- Arvioit todenmukaisesti, mitä osaat ja miten onnistut työssäsi.

Hyvä 4 (H4)

- Suunnittelet ja teet työn alusta loppuun itsenäisesti.
- Teet yhteistyötä ja olet vuorovaikutustilanteissa rakentava, eli vaikutat asioihin myönteisesti.
- Ratkaiset ongelmatilanteita niin, että käytät ratkaisuissa monia eri tapoja.
- Käytät työssä tietoa monin eri tavoin ja perustelet tiedot.
- Arvioit todenmukaisesti, mitä osaat ja miten onnistut työssäsi.
- Lisäksi tiedät, mitä vahvuuksia ja kehittämisen kohteita sinulla on, eli mitä osaat ja mitä sinun täytyisi vielä parantaa.

Kiitettävä 5 (K5)

- Suunnittelet ja teet työn alusta loppuun itsenäisesti.
- Otat huomioon myös muut ihmiset.
- Teet yhteistyötä ja toimit rakentavasti, vaikka vuorovaikutustilanne on vaikea.
- Käytät työn ongelmissa tietoa monin tavoin ja kriittisesti eli arvioit tietoa.
- Teet ehdotuksia, jotka parantavat työn tekemistä ja työympäristöä.
- Perustelet ehdotukset.
- Arvioit todenmukaisesti, miten osaat asiat, jotka olet opiskellut.
- Lisäksi perustelet, mitä osaamista voit vielä parantaa.
- Ymmärrät, miten työsi on osa isompaa kokonaisuutta.

Lähde: Opetushallitus. ePerusteet. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Voimaantulo 1.8.2024: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/kooste/ammattilinen/8531450>. Viitattu 29.11.2024.